

**EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI 2003/38/EY,
annettu 29 päivänä huhtikuuta 2004,**

Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, asetuksen (ETY) N:o 1612/68 muuttamisesta ja direktiivien 64/221/ETY, 68/360/ETY, 72/194/ETY, 73/148/ETY, 75/34/ETY, 75/35/ETY, 90/364/ETY, 90/365/ETY ja 93/96/ETY kumoamisesta (ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

EUROOPAN PARLAMENTTI JA EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, jotka

ottavat huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 12, 18, 40, 44 ja 52 artiklan,

ottavat huomioon komission ehdotuksen¹,

ottavat huomioon Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon²,

ottavat huomioon alueiden komitean lausunnon³,

noudattavat perustamissopimuksen 251 artiklassa määrättyä menettelyä⁴,

¹ EYVL C 270 E, 25.9.2001, s. 150.

² EYVL C 149, 21.6.2002, s. 46.

³ EYVL C 192, 12.8.2002, s. 17.

⁴ Euroopan parlamentin lausunto, annettu 11. helmikuuta 2003 (EUVL C 43 E, 19.2.2004, s. 42), neuvoston yhteinen kanta, vahvistettu 5. joulukuuta 2003 (EUVL C 54 E, 2.3.2004, s. 12) ja Euroopan parlamentin kanta, vahvistettu 10. maaliskuuta 2004 (ei vielä julkaistu virallisessa lehdessä).

sekä katsovat seuraavaa:

- 1) Unionin kansalaisuus antaa jokaiselle unionin kansalaiselle henkilökohtaisen perusoikeuden liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella perustamissopimuksessa asetettujen rajoitusten ja ehtojen sekä sen soveltamiseksi toteutettujen toimenpiteiden mukaisesti.
- 2) Henkilöiden vapaa liikkuvuus on eräs sisämarkkinoiden perusvapauksista. Sisämarkkinat ovat alue, jolla ei ole sisäisiä rajoja ja jolla vapaus taataan perustamissopimuksen määräysten mukaisesti.
- 3) Unionin kansalaisuuden olisi oltava jäsenvaltioiden kansalaisten oikeusaseman perusta, kun he käyttävät oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen ja oleskeluun. Sen vuoksi on välttämätöntä kodifioida ja tarkistaa olemassa olevat yhteisön säädökset, jotka koskevat erikseen työntekijöitä, ammattitoimintaa harjoittavia henkilöitä sekä opiskelijoita ja muita työmarkkinoiden ulkopuolella olevia henkilöitä, jotta voidaan yksinkertaistaa ja tehostaa kaikkien unionin kansalaisten oikeutta vapaaseen liikkuvuuteen ja oleskeluun.

- 4) Jotta voidaan päästä eroon tästä alakohtaisesta ja epäyhtenäisestä tavasta käsitellä oikeutta vapaaseen liikkuvuuteen ja oleskeluun sekä helpottaa tämän oikeuden käyttämistä, tarvitaan yksi säädös, jolla muutetaan työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15 päivänä lokakuuta 1968 annettua neuvoston asetusta (ETY) N:o 1612/68¹, sekä kumotaan seuraavat säädökset: jäsenvaltioiden työntekijöiden ja heidän perheidensä liikkumista ja oleskelua yhteisön alueella koskevien rajoitusten poistamisesta 15 päivänä lokakuuta 1968 annettu neuvoston direktiivi 68/360/ETY², sijoittautumiseen ja palvelujen tarjoamiseen liittyvää jäsenvaltioiden kansalaisten liikkumista ja oleskelua yhteisön alueella koskevien rajoitusten poistamisesta 21 päivänä toukokuuta 1973 annettu neuvoston direktiivi 73/148/ETY³, oleskeluoikeudesta 28 päivänä kesäkuuta 1990 annettu neuvoston direktiivi 90/364/ETY⁴, ammattitoimintansa lopettaneiden työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien oleskeluoikeudesta 28 päivänä kesäkuuta 1990 annettu neuvoston direktiivi 90/365/ETY⁵ ja opiskelijoiden oleskeluoikeudesta 29 päivänä lokakuuta 1993 annettu neuvoston direktiivi 93/96/ETY⁶.
- 5) Jotta kaikki unionin kansalaiset voivat käyttää oikeutta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella vapauden ja ihmisarvon osalta objektiivisten edellytysten mukaisesti, tämä oikeus olisi myönnettävä myös heidän perheenjäsenilleen näiden kansalaisuudesta riippumatta. Perheenjäsenen määritelmän olisi tämän direktiivin soveltamiseksi käsitettävä myös rekisteröidyt kumppanit, jos vastaanottavan jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti rekisteröityä parisuhdetta pidetään avioliittoon rinnastettavana.

¹ EYVL L 257, 19.10.1968, s. 2, asetus sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna asetuksella (ETY) N:o 2434/92 (EYVL L 245, 26.8.92, s. 1).

² EYVL L 257, 19.10.1968, s. 13, direktiivi sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna vuoden 2003 liittymisasiakirjalla.

³ EYVL L 172, 28.6.1973, s. 14.

⁴ EYVL L 180, 13.7.1990, s. 26.

⁵ EYVL L 180, 13.7.1990, s. 28.

⁶ EYVL L 317, 18.12.1993, s. 59.

- 6) Perheen yhtenäisyyden säilyttämiseksi laajemmassa merkityksessä ja jollei kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kiellosta muuta johdu, vastaanottavan jäsenvaltion olisi kansallisen lainsäädäntönsä valossa tarkasteltava niiden henkilöiden asemaa, jotka eivät kuulu tämän direktiivin mukaisen perheenjäsenen määritelmän piiriin ja joilla siten ei ole automaattista oikeutta maahantuloon ja oleskeluun vastaanottavassa jäsenvaltiossa, jotta se voi päättää, voidaanko tällaisille henkilöille myöntää maahantulo- ja oleskeluoikeus, ottaen huomioon heidän suhteensa unionin kansalaiseen tai muut olosuhteet, kuten heidän taloudellinen ja fyysinen riippuvuutensa unionin kansalaisesta.
- 7) Olisi määriteltävä selkeästi muodollisuudet, jotka liittyvät unionin kansalaisten vapaaseen liikkuvuuteen jäsenvaltioiden alueella, sanotun kuitenkin vaikuttamatta säännöksiin, joita sovelletaan kansallisilla rajoilla suoritettaviin tarkastuksiin.
- 8) Jotta voidaan helpottaa sellaisten perheenjäsenten vapaata liikkuvuutta, jotka eivät ole minkään jäsenvaltion kansalaisia, olisi henkilöt, joilla jo on oleskelukortti, vapautettava viisumivaatimuksesta, jota tarkoitetaan luettelon vahvistamisesta kolmansista maista, joiden kansalaisilla on oltava viisumi ulkorajoja ylittäessään, ja niistä kolmansista maista, joiden kansalaisia tämä vaatimus ei koske, 15 päivänä maaliskuuta 2001 annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 539/2001¹ tai soveltuviissa tapauksissa kansallisessa lainsäädännössä.
- 9) Unionin kansalaisella olisi oltava oikeus oleskella vastaanottavassa jäsenvaltiossa enintään kolmen kuukauden ajan ilman, että hänelle asetetaan muita vaatimuksia, tai ilman, että häneltä edellytetään muita muodollisuuksia kuin se, että hänellä on voimassa oleva henkilötodistus tai passi, sanotun kuitenkin rajoittamatta työnhakijoihin sovellettavaa suotuisampaa kohtelua sellaisena kuin se on tunnustettuna yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä.

¹ EYVL L 81, 21.3.2001, s. 1, asetus sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna asetuksella (ETY) N:o 453/2003 (EUVL L 69, 13.3.2003, s. 10).

-
- 10) Henkilöistä, jotka käyttävät oleskeluoikeuttaan, ei kuitenkaan saisi aiheutua kohtuutonta räsitusaa vastaanottavan jäsenvaltion sosiaalihuoltojärjestelmälle oleskelun alkuvaiheessa. Tämän vuoksi olisi unionin kansalaisen ja hänen perheenjäsentensä yli kuuden kuukauden mittaiselle oleskelulle asetettava ehtoja.
 - 11) Unionin kansalaisille on perustamissopimuksessa myönnetty suoraan henkilökohtainen perusoikeus oleskella toisessa jäsenvaltiossa, eikä tämä edellytä hallinnollisten menettelyjen noudattamista.
 - 12) Oleskelun kestäessä yli kolme kuukautta jäsenvaltioilla olisi oltava mahdollisuus vaatia, että unionin kansalainen rekisteröityy oleskelupaikkakuntansa toimivaltaisen viranomaisen luona, mistä todisteena on tätä varten annettu rekisteröintitodistus.
 - 13) Oleskelukorttia koskeva vaatimus olisi rajoitettava unionin kansalaisten sellaisten perheenjäsenten, jotka eivät ole minkään jäsenvaltion kansalaisia, yli kolmen kuukauden pituisiin oleskeluihin.
 - 14) Asiakirjat, joita toimivaltaiset viranomaiset vaativat rekisteröintitodistuksen tai oleskelukortin myöntämistä varten, olisi lueteltava tyhjentävästi, jotta vältetään se, että erilaiset hallintokäytännöt tai poikkeavat tulkinnat asettavat unionin kansalaisille tai heidän perheenjäsenilleen aiheettoman esteen käyttää oleskeluoikeutta.

-
- 15) Perheenjäsenille olisi annettava oikeudellinen suoja siltä varalta, että unionin kansalainen kuolee, avioliitto tai rekisteröity parisuhde purkautuu tai avioliitto julistetaan mitättömäksi. Sen vuoksi olisi perhe-elämän suoja ja ihmisarvoa kunnioittaen ja tietyissä tapauksissa väärinkäytösten estämiseksi toteutettava toimenpiteitä, joilla varmistetaan, että vastaanottavan jäsenvaltion alueella jo oleskelevat perheenjäsenet säilyttävät tällaisissa olosuhteissa oleskeluoikeutensa yksinomaisesti henkilökohtaisena oikeutena.
- 16) Oleskeluluvan haltijaa ei saisi karkottaa niin kauan kuin hän ei aiheuta kohtuutonta rasitusta vastaanottavan jäsenvaltion sosiaalihuoltojärjestelmälle. Siksi sosiaalihuoltojärjestelmään turvautumisesta ei saisi automaattisesti seurata karkottamistoimenpide. Vastaanottavan jäsenvaltion olisi tarkasteltava, onko kyse väliaikaisista vaikeuksista, ja otettava huomioon oleskelun pituus, henkilökohtaiset olosuhteet ja myönnetyn avustuksen määrä arvioidessaan, aiheuttaako henkilö kohtuuttoman rasituksen vastaanottavan jäsenvaltion sosiaalihuoltojärjestelmälle ja voidaanko hänet karkottaa. Työntekijöihin, itsenäisiin ammattiharjoittajiin ja työnhakijoihin, siten kuin yhteisöjen tuomioistuin on nämä määritellyt, ei missään tapauksessa saisi kohdistaa karkottamistoimenpidettä, paitsi yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen liittyvistä syistä.
- 17) Niille unionin kansalaisille, jotka ovat päättäneet asettua pitkäksi aikaa vastaanottavaan jäsenvaltioon, annettava pysyvä oleskeluoikeus vahvistaisi tunnetta unionin kansalaisuudesta ja on keskeinen tekijä unionin perustavoitteisiin kuuluvan sosiaalisen yhteenkuuluvuuden vahvistamisessa. Tätä varten olisi säädettävä, että kaikki unionin kansalaiset ja heidän perheenjäsenensä saavat oikeuden pysyvään oleskeluun oleskeltuaan vastaanottavassa jäsenvaltiossa yhtäjaksoisesti viiden vuoden ajan tämän direktiivin ehtojen mukaisesti ilman, että heihin on kohdistettu karkottamistoimenpidettä.

-
- 18) Jotta jo saadusta oikeudesta pysyvään oleskeluun voisi tulla todellinen keino kotoutua sen vastaanottavan jäsenvaltion yhteiskuntaan, jossa unionin kansalainen oleskelee, siihen ei olisi kohdistuttava mitään ehtoja.
- 19) Tietyt sellaisten unionin kansalaisten, jotka ovat työntekijöitä tai itsenäisiä ammattiharjoittajia, ja heidän perheenjäsentensä erityisedut, joiden perusteella voidaan sallia, että nämä henkilöt saavat oikeuden pysyvään oleskeluun ennen kuin he ovat oleskelleet viisi vuotta vastaanottavassa jäsenvaltiossa, olisi säilytettävä, koska ne ovat saavutettuja etuja, jotka on saatu 29 päivänä kesäkuuta 1970 työntekijöiden oikeudesta jäädä jäsenvaltion alueelle työskenneltyään siinä valtiossa annetun komission asetuksen (ETY) N:o 1251/70¹ ja 17 päivänä joulukuuta 1974 jäsenvaltion kansalaisten oikeudesta jäädä toisen jäsenvaltion alueelle toimittuaan siellä itsenäisinä ammattiharjoittajina annetun neuvoston direktiivin 75/34/ETY² nojalla.
- 20) Kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kiellon mukaisesti olisi kaikkia unionin kansalaisia ja heidän perheenjäseniään, jotka oleskelevat jossain jäsenvaltiossa tämän direktiivin nojalla, perustamissopimuksen soveltamisaloilla kohdeltava tässä jäsenvaltiossa tasavertaisesti sen omien kansalaisten kanssa, jollei perustamissopimuksen ja johdetun oikeuden nimenomaisista erityismääräyksistä muuta johdu.

¹ EYVL L 142, 30.6.1970, s. 24.

² EYVL L 14, 20.1.1975, s. 10.

-
- 21) Vastaanottavan jäsenvaltion olisi kuitenkin annettava päättää, myöntääkö se muille henkilöille kuin työntekijöille tai itsenäisille ammatinharjoittajille tai sellaisille, jotka säilyttävät tämän aseman, tai heidän perheenjäsenilleen sosiaaliavustusta ensimmäisten kolmen oleskelukuukauden tai, työnhakijoiden osalta, pitemmän jakson aikana taikka toimeentulotukea opintoja varten, ammattiin johtava koulutus mukaan luettuna, ennen pysyvän oleskeluoikeuden saamista.
- 22) Perustamissopimus antaa mahdollisuuden asettaa liikkumis- ja oleskeluvapaudelle rajoituksia yleisen järjestyksen, yleisen turvallisuuden taikka kansanterveyden perusteella. Jotta taataan niiden olosuhteiden ja menettelyä koskevien takeiden tiukempi määrittely, joiden mukaisesti unionin kansalaisilta ja heidän perheenjäseniltään voidaan evätä lupa maahantuloon tai karkottaa heidät, olisi ulkomaalaisten liikkumista ja oleskelua koskevien, yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen sekä kansanterveyteen perustuvien erityistoimenpiteiden yhteensovittamisesta 25 päivänä helmikuuta 1984 annettu neuvoston direktiivi 64/221/ETY¹ korvattava tällä direktiivillä.
- 23) Unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä karkottaminen yleisen järjestyksen tai yleisen turvallisuuden perusteella on toimenpide, joka voi aiheuttaa vakavaa haittaa henkilöille, jotka perustamissopimuksen heille suomia oikeuksia ja vapauksia käytettyään ovat aidosti kotoutuneet vastaanottavaan jäsenvaltioon. Tämän vuoksi näiden toimenpiteiden soveltamisalaa olisi rajoitettava suhteellisuusperiaatteen mukaisesti siten, että otetaan huomioon asianomaisten henkilöiden kotoutumisaste, heidän vastaanottavassa jäsenvaltiossa oleskelunsa kesto, heidän ikänsä sekä terveydentilansa, perhe- ja taloudellinen tilanteensa ja heidän siteensä kotimaahansa.

¹ EYVL 56, 4.4.1964, s. 850, direktiivi sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna direktiivillä 75/35/ETY (EYVL L 14, 20.1.75, s. 14).

-
- 24) Mitä paremmin unionin kansalainen ja hänen perheenjäsenensä ovat kotoutuneet vastaanottavaan jäsenvaltioon, sitä vahvemman tulisi siten olla myös suojan karkottamista vastaan. Unionin kansalainen, joka on oleskellut vastaanottavan jäsenvaltion alueella usean vuoden ajan, erityisesti jos hän on syntynyt ja asunut siellä koko ikänsä, olisi saatava karkottaa vain poikkeuksellisissa olosuhteissa, jos yleinen turvallisuus sitä ehdottomasti edellyttää. Tätä poikkeuksellisia olosuhteita koskevaa vaatimusta olisi lisäksi sovellettava alaikäisiin perheenjäseniin, jotta heidän yhteyksiään perheeseensä voidaan suojella 20 päivänä marraskuuta 1989 tehdyn lapsen oikeuksia koskevan Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen mukaisesti.
- 25) Olisi myös täsmennettävä menettelyä koskevat takeet, jotta voidaan varmistaa unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä korkeatasoinen suojelu tilanteissa, joissa heidän ei sallita tulla toiseen jäsenvaltioon tai oleskella siellä, sekä noudattaa periaatetta, jonka mukaan viranomaisten toteuttamat toimet on aina asianmukaisesti perusteltava.
- 26) Unionin kansalaisilla ja heidän perheenjäsenillään olisi aina oltava käytettävissään oikeudellisia muutoksenhakukeinoja, jos heiltä on evätty oikeus tulla toiseen jäsenvaltioon tai oleskella siellä.
- 27) Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön, joka kieltää jäsenvaltioita antamasta tässä direktiivissä tarkoitetuille henkilöille elinikäistä maahantulokieltoa alueelleen, mukaisesti olisi vahvistettava unionin kansalaisilla ja heidän perheenjäsenillään, joille on annettu maahantulokielto jäsenvaltion alueelle, oleva oikeus tehdä uusi hakemus kohtuullisen ajan kuluttua ja joka tapauksessa kolmen vuoden kuluttua siitä, kun maahantulokieltoa koskeva lopullinen päätös on pantu täytäntöön.

-
- 28) Jäsenvaltioilla olisi oltava mahdollisuus toteuttaa tarpeellisia toimenpiteitä suojautuakseen oikeuksien väärinkäytön ja petosten, erityisesti lumeavioliittojen tai vastaavien suhteiden varalta, jotka on solmittu pelkästään oikeuden saamiseksi vapaaseen liikkuvuuteen ja oleskeluun.
- 29) Tällä direktiivillä ei pitäisi vaikuttaa suotuisampien kansallisten säännösten soveltamiseen.
- 30) Sen tarkastelemiseksi, miten oikeutta vapaaseen liikkuvuuteen ja oleskeluun voitaisiin käyttää entistä helpommin, komission olisi laadittava kertomus sen arvioimiseksi, onko mahdollista tehdä tätä koskevia tarpeellisia ehdotuksia, erityisesti sellaisen oleskelun keston pidentämiseksi, johon ei liity ehtoja.
- 31) Tässä direktiivissä kunnioitetaan perusoikeuksia ja -vapauksia, ja siinä otetaan huomioon erityisesti Euroopan unionin perusoikeuskirjassa tunnustetut periaatteet. Perusoikeuskirjan sisältämän syrjintäkiellon mukaisesti jäsenvaltioiden olisi pantava tämän direktiivin säännökset täytäntöön ilman direktiivissä tarkoitettujen henkilöiden syrjintää, joka perustuu esimerkiksi sukupuoleen, rotuun, ihonväriin, etniseen tai yhteiskunnalliseen alkuperään, geneettisiin ominaisuuksiin, kieleen, uskontoon tai vakaumukseen, poliittisiin tai muihin mielipiteisiin, kansalliseen vähemmistöön kuulumiseen, varallisuuteen, syntyperään, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen,

OVAT ANTANEET TÄMÄN DIREKTIIVIN:

I LUKU

Yleiset säännökset

1 artikla

Kohde

Tässä direktiivissä säädetään:

- a) edellytykset, jotka koskevat sitä, miten unionin kansalaiset ja heidän perheenjäsenensä voivat käyttää oikeutta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella;
- b) unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeus oleskella pysyvästi jäsenvaltioiden alueella;
- c) edellä a ja b alakohdassa vahvistettuja oikeuksia koskevat rajoitukset, jotka perustuvat yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen taikka kansanterveyteen.

2 artikla

Määritelmät

Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

- 1) 'unionin kansalaisella' henkilöä, jolla on jonkin jäsenvaltion kansalaisuus;

-
- 2) 'perheenjäsenellä':
- a) aviopuolisoa;
 - b) kumppania, jonka kanssa unionin kansalainen on rekisteröinyt parisuhteen jonkin jäsenvaltion lainsäädännön nojalla, jos vastaanottavan jäsenvaltion lainsäädännössä rekisteröity parisuhde rinnastetaan avioliittoon, ja vastaanottavan jäsenvaltion asiaa koskevassa lainsäädännössä säädettyjen edellytysten mukaisesti;
 - c) unionin kansalaisen alle 21-vuotiaita tai hänestä riippuvaisia jälkeläisiä suoraan etenevässä polvessa samoin kuin unionin kansalaisen aviopuolison tai b alakohdassa tarkoitetun kumppanin vastaavanlaisia jälkeläisiä;
 - d) unionin kansalaisesta riippuvaisia sukulaisia suoraan takenevässä polvessa samoin kuin unionin kansalaisen aviopuolison tai b alakohdassa tarkoitetun kumppanin vastaavanlaisia sukulaisia;
- 3) 'vastaanottavalla jäsenvaltiolla' jäsenvaltiota, johon unionin kansalainen siirtyy käyttääkseen oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen ja oleskeluun.

3 artikla

Henkilöt, joihin tätä direktiiviä sovelletaan

1. Tätä direktiiviä sovelletaan kaikkiin unionin kansalaisiin, jotka siirtyvät toiseen jäsenvaltioon tai oleskelevat toisessa jäsenvaltiossa kuin jonka kansalaisia he ovat, sekä heidän 2 artiklan 2 alakohdassa määriteltyihin perheenjäseniinsä, jotka tulevat heidän mukanaan tai seuraavat heitä myöhemmin.

2. Vastaanottavan jäsenvaltion on kansallista lainsäädäntöään noudattaen helpotettava seuraavien henkilöiden maahanpääsyä ja oleskelua, tämän kuitenkin rajoittamatta heillä mahdollisesti olevaa henkilökohtaista oikeutta vapaaseen liikkuvuuteen ja oleskeluun:

- a) muut kuin 2 artiklan 2 alakohdan määritelmän mukaiset unionin kansalaisen perheen jäsenet näiden kansalaisuuteen katsomatta, jos he lähtömaassaan ovat sellaisesta unionin kansalaisesta, joka on ensisijainen oleskeluoikeuden haltija, riippuvaisia tai asuivat samassa taloudessa tämän kanssa tai jos vakavat terveydelliset syyt ehdottomasti edellyttävät, että kyseinen unionin kansalainen antaa henkilökohtaista hoitoa asianomaiselle perheen jäsenelle;
- b) kumppani, jonka kanssa unionin kansalainen on asianmukaisesti todistetussa pysyvässä suhteessa.

Vastaanottavan jäsenvaltion on tutkittava laajasti kyseisten henkilöiden olosuhteet, ja sen on perusteltava heidän maahanpääsytään tai oleskelunsa mahdollinen epäminen.

II LUKU

Oikeus maasta poistumiseen ja maahantuloon

4 artikla

Oikeus maasta poistumiseen

1. Unionin kansalaisilla, joilla on voimassa oleva henkilötodistus tai passi, ja heidän perheenjäsenillään, jotka eivät ole minkään jäsenvaltion kansalaisia mutta joilla on voimassa oleva passi, on oikeus poistua jäsenvaltion alueelta matkustaakseen toiseen jäsenvaltioon, sanotun kuitenkin rajoittamatta matkustusasiakirjoihin kansallisilla rajoilla kohdistettavia tarkastuksia koskevien määräysten soveltamista.
2. Edellä 1 kohdassa tarkoitetuilta henkilöiltä ei saa vaatia maastapoistumisviisumia eikä muun vastaavan muodollisuuden noudattamista.
3. Jäsenvaltioiden on kunkin oman lainsäädäntönsä mukaisesti myönnettävä kansalaisilleen henkilötodistus tai passi, jossa mainitaan haltijan kansalaisuus, sekä uusittava se.
4. Passin on oltava voimassa ainakin kaikissa jäsenvaltioissa sekä niissä maissa, joiden kautta sen haltijan on kuljettava matkustaessaan johonkin toiseen jäsenvaltioon. Jos jäsenvaltion lainsäädännössä ei säädetä henkilötodistuksen myöntämisestä, myönnetyn tai uusitun passin on oltava voimassa vähintään viiden vuoden ajan.

5 artikla

Oikeus maahantuloon

1. Jäsenvaltioiden on sallittava unionin kansalaisen, jolla on voimassa oleva henkilötodistus tai passi, ja hänen perheenjäsentensä, jotka eivät ole minkään jäsenvaltion kansalaisia ja joilla on voimassa oleva passi, tulo alueelleen, sanotun kuitenkin rajoittamatta matkustusasiakirjoihin kansallisilla rajoilla kohdistettavia tarkastuksia koskevien määräysten soveltamista.

Unionin kansalaiselta ei saa vaatia viisumia eikä muun vastaavan muodollisuuden noudattamista.

2. Perheenjäseniltä, jotka eivät ole minkään jäsenvaltion kansalaisia, saa vaatia ainoastaan viisumin asetuksen (EY) N:o 539/2001 tai soveltuviissa tapauksissa kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Tätä direktiiviä sovellettaessa ei sellaisilta perheenjäseniltä, joilla on 10 artiklassa tarkoitettu voimassa oleva oleskelukortti, saa vaatia viisumia.

Jäsenvaltioiden on kaikin tavoin helpotettava näiden henkilöiden tarvitsemien viisumien saantia. Tällaiset viisumit on myönnettävä maksutta mahdollisimman pian nopeutettua menettelyä noudattaen.

3. Vastaanottava jäsenvaltio ei saa merkitä maahantulo- tai maastapoistumisleimaa sellaisen perheenjäsenen passiin, joka ei ole minkään jäsenvaltion kansalainen, edellyttäen, että tämä esittää 10 artiklassa tarkoitetun oleskelukortin.

4. Jos unionin kansalaisella tai hänen perheenjäsenellään, joka ei ole minkään jäsenvaltion kansalainen, ei ole vaadittavia matkustusasiakirjoja tai mahdollisesti tarvittavaa viisumia, asianomaisen jäsenvaltion on ennen maahanpääsyn epäämistä annettava näille henkilöille kaikin kohtuullisin tavoin mahdollisuus hankkia tarpeelliset asiakirjat tai saada ne toimitetuksi heille kohtuullisessa määräajassa, tai vahvistaa tai osoittaa muilla keinoin, että heillä on oikeus vapaaseen liikkuvuuteen ja oleskeluun.

5. Jäsenvaltio voi vaatia asianomaista henkilöä tekemään ilmoituksen jäsenvaltion alueella oleskelustaan määräajassa, joka on kohtuullinen ja ketään syrjimätön. Tämän velvollisuuden laiminlyönnistä saatetaan asianomaiselle määrätä seuraamuksia, joiden on oltava oikeasuhteisia ja syrjimättömiä.

III LUKU

Oleskeluoikeus

6 artikla

Oikeus oleskella enintään kolme kuukautta

1. Unionin kansalaisilla on oikeus oleskella toisen jäsenvaltion alueella enintään kolmen kuukauden ajan ilman muita edellytyksiä tai muodollisuuksia kuin se, että heillä on oltava voimassa oleva henkilökortti tai passi.
2. Edellä 1 kohdan säännöksiä sovelletaan myös perheenjäseniin, jotka eivät ole minkään jäsenvaltion kansalaisia, joilla on voimassa oleva passi ja jotka tulevat unionin kansalaisen mukana tai seuraavat häntä myöhemmin.

7 artikla

Oikeus oleskella yli kolme kuukautta

1. Unionin kansalaisilla on oikeus oleskella toisen jäsenvaltion alueella yli kolmen kuukauden ajan
 - a) jos he ovat työntekijöitä tai itsenäisiä ammatinharjoittajia vastaanottavassa jäsenvaltiossa; tai
 - b) jos heillä on itseään ja perheenjäseniään varten riittävät varat niin, että he eivät oleskelunsa aikana muodostu rasitteeksi vastaanottavan jäsenvaltion sosiaalihuoltojärjestelmälle, ja kattava sairausvakuutus turva vastaanottavassa jäsenvaltiossa; tai
 - c) – jos he ovat kirjoittautuneet yksityiseen tai julkiseen laitokseen, jonka vastaanottava jäsenvaltio on hyväksynyt tai jota se rahoittaa lainsäädäntönsä tai hallinnollisen käytäntönsä mukaisesti, pääasiallisena tarkoituksenaan osallistua koulutukseen, ammattikoulutus mukaan lukien, ja
 - jos heillä on kattava sairausvakuutus turva vastaanottavassa jäsenvaltiossa ja he osoittavat asiaankuuluvalla kansalliselle viranomaiselle vakuutuksella tai muulla vastaavalla valitsemallaan tavalla, että heillä on itseään ja perheenjäseniään varten riittävät varat niin, että he eivät oleskelunsa aikana muodostu rasitteeksi vastaanottavan jäsenvaltion sosiaalihuoltojärjestelmälle; tai

d) jos he ovat a, b tai c alakohdassa tarkoitetut edellytykset täyttävän unionin kansalaisen mukana matkustavia tai häntä myöhemmin seuraavia perheenjäseniä.

2. Edellä 1 kohdassa säädetty oleskeluoikeus koskee myös perheenjäseniä, jotka eivät ole minkään jäsenvaltion kansalaisia ja jotka tulevat unionin kansalaisen mukana vastaanottavaan jäsenvaltioon tai seuraavat häntä sinne myöhemmin, edellyttäen, että kyseinen unionin kansalainen täyttää 1 kohdan a, b tai c alakohdassa tarkoitetut edellytykset.

3. Sovellettaessa 1 kohdan a alakohtaa unionin kansalainen, joka ei enää ole työntekijä tai itsenäinen ammatinharjoittaja, säilyttää työntekijän tai itsenäisen ammatinharjoittajan aseman

a) jos hän joutuu tilapäisesti työkyvyttömäksi sairauden tai tapaturman vuoksi;

b) jos hän yli vuoden työskenneltyään joutuu asianmukaisesti rekisteröidyksi työttömäksi tahtomattaan ja ilmoittautuu työnhakijaksi asianomaiseen työvoimatoimistoon;

c) jos hän alle vuoden kestäneen määräaikaisen työsuhteen päätyttyä tai kahdentoista ensimmäisen kuukauden aikana joutuu asianmukaisesti rekisteröidyksi työttömäksi tahtomattaan ja ilmoittautuu työnhakijaksi asianomaiseen työvoimatoimistoon. Tällöin hän säilyttää työntekijän asemansa vähintään kuuden kuukauden ajan;

d) jos hän aloittaa ammatillisen koulutuksen. Työntekijän aseman säilyttäminen edellyttää, että ammatillinen koulutus liittyy asianomaisen henkilön aiempaan työskentelyyn, paitsi jos henkilö on työttömänä tahtomattaan.

4. Edellä 1 kohdan d alakohdasta ja 2 kohdasta poiketen vain aviopuolisolla, 2 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitetulla rekisteröidyllä kumppanilla ja riippuvaisilla lapsilla on oleskeluoikeus 1 kohdan c alakohdassa säädetyt edellytykset täyttävän unionin kansalaisen perheenjäsenenä. Edellä 3 artiklan 2 kohtaa sovelletaan kyseisestä kansalaisesta riippuvaisiin sukulaisiin suoraan takenevassa polvessa samoin kuin unionin kansalaisen aviopuolison tai rekisteröidyn kumppanin vastaavanlaisiin sukulaisiin.

8 artikla

Unionin kansalaisiin sovellettavat hallinnolliset muodollisuudet

1. Kun oleskelu kestää yli kolme kuukautta, vastaanottava jäsenvaltio voi vaatia unionin kansalaisia rekisteröitymään asianomaisen viranomaisen luona, sanotun kuitenkin rajoittamatta 5 artiklan 5 kohdan soveltamista.
2. Rekisteröinnille asetettavan määräajan on oltava vähintään kolme kuukautta maahantulopäivästä. Asianomaiselle on välittömästi annettava rekisteröintitodistus, jossa mainitaan rekisteröidyn henkilön nimi ja osoite sekä rekisteröinnin päivämäärä. Rekisteröintivelvollisuuden laiminlyönnistä saatetaan määrätä asianomaiselle henkilölle seuraamuksia, joiden on oltava oikeasuhteisia ja syrjimättömiä.
3. Rekisteröintitodistuksen antamista varten jäsenvaltiot voivat vaatia ainoastaan, että
 - 7 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettu unionin kansalainen esittää voimassa olevan henkilökortin tai passin, työnantajalta saadun vahvistuksen työsuhteesta tai todistuksen työssäolosta taikka selvityksen siitä, että hän on itsenäinen ammatinharjoittaja;

-
- 7 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettu unionin kansalainen esittää voimassa olevan henkilökortin tai passin ja selvityksen siitä, että hän täyttää mainitussa alakohdassa esitetyt edellytykset.
 - 7 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettu unionin kansalainen esittää voimassa olevan henkilökortin tai passin, selvityksen siitä, että hän on kirjoilla hyväksytyssä laitoksessa ja että hänellä on kattava sairausvakuutusurva, sekä 7 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettun vakuutuksen tai vastaavan osoituksen. Jäsenvaltiot eivät saa vaatia, että tässä vakuutuksessa on mainittava jokin tietty määrä varoja.
4. Jäsenvaltiot eivät saa vahvistaa määrää, jonka ne katsovat 'riittäviksi varoiksi', vaan niiden on otettava huomioon kyseessä olevan henkilön henkilökohtainen tilanne. Tämä määrä ei missään tapauksessa saa olla suurempi kuin se, jonka alittuessa vastaanottavan jäsenvaltion kansalaisille voidaan myöntää sosiaaliavustusta tai, jos tätä perustetta ei voida soveltaa, suurempi kuin vastaanottavan jäsenvaltion maksama sosiaaliturvajärjestelmän mukainen vähimmäiseläke.
5. Jotta unionin kansalaisen perheenjäsenille, jotka ovat itse unionin kansalaisia, voidaan antaa rekisteröintitodistus, jäsenvaltiot voivat vaatia esittämään seuraavat asiakirjat:
- a) voimassa oleva henkilötodistus tai passi;
 - b) asiakirja, joka osoittaa perhesuhteen tai rekisteröidyn parisuhteen;

-
- c) tarvittaessa sen unionin kansalaisen rekisteröintitodistus, jonka mukana asianomaiset henkilöt tulevat tai jota he myöhemmin seuraavat;
- d) edellä 2 artiklan 2 kohdan c ja d alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa asiakirjaselvitys siitä, että näissä alakohdissa tarkoitettut edellytykset täyttyvät;
- e) edellä 3 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa koti- tai lähtömaan asiaankuuluvan viranomaisen antama asiakirja, josta käy ilmi, että asianomaiset ovat unionin kansalaisesta riippuvaisia tai asuivat samassa taloudessa tämän kanssa, tai selvitys vakavista terveydellisistä syistä, jotka ehdottomasti edellyttävät, että kyseinen unionin kansalainen antaa asianomaiselle perheensä jäsenelle henkilökohtaista hoitoa;
- f) edellä 3 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa selvitys pysyvästä suhteesta asianomaiseen unionin kansalaiseen.

9 artikla

Niihin perheenjäseniin, jotka eivät ole minkään jäsenvaltion kansalaisia,
sovellettavat hallinnolliset muodollisuudet

1. Jäsenvaltioiden on myönnettävä oleskelukortti niille unionin kansalaisen perheenjäsenille, jotka eivät ole minkään jäsenvaltion kansalaisia, jos heillä on tarkoitus oleskella maassa yli kolme kuukautta.
2. Määräajan oleskelukortin hakemiselle on oltava vähintään kolme kuukautta maahantulopäivästä.

3. Oleskelukortin hakemisen laiminlyönnistä saatetaan määrätä asianomaiselle henkilölle seuraamuksia, joiden on oltava oikeasuhtaisia ja syrjimättömiä.

10 artikla

Oleskelukortin myöntäminen

1. Sellaisten unionin kansalaisen perheenjäsenten oleskeluoikeus, jotka eivät ole minkään jäsenvaltion kansalaisia, on osoitettava myöntämällä heille viimeistään kuuden kuukauden kuluttua hakemuksen jättämisestä asiakirja "Unionin kansalaisen perheenjäsenen oleskelukortti". Todistus oleskelukorttia koskevan hakemuksen jättämisestä on annettava välittömästi.

2. Oleskelukortin myöntämistä varten jäsenvaltioiden on vaadittava seuraavien asiakirjojen esittämistä:

- a) voimassa oleva passi;
- b) asiakirja, joka osoittaa perhesuhteen tai rekisteröidyn parisuhteen;
- c) unionin kansalaisen, jonka mukana asianomaiset henkilöt tulevat tai jota he myöhemmin seuraavat, rekisteröintitodistus tai, rekisteröintijärjestelmän puuttuessa, muu todistus kyseisen unionin kansalaisen oleskelusta vastaanottavassa jäsenvaltiossa;

- d) edellä 2 artiklan 2 kohdan c ja d alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa asiakirjaselvitys siitä, että näissä alakohdissa tarkoitetut edellytykset täyttyvät;
- e) edellä 3 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa koti- tai lähtömaan asiaankuuluvan viranomaisen antama asiakirja, josta käy ilmi, että asianomaiset ovat unionin kansalaisesta riippuvaisia tai asuivat samassa taloudessa tämän kanssa, tai selvitys vakavista terveydellisistä syistä, jotka ehdottomasti edellyttävät, että kyseinen unionin kansalainen antaa asianomaiselle perheensä jäsenelle henkilökohtaista hoitoa;
- f) edellä 3 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa selvitys pysyvästä suhteesta asianomaiseen unionin kansalaiseen.

11 artikla

Oleskelukortin voimassaolo

1. Edellä 10 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu oleskelukortti on voimassa viiden vuoden ajan sen myöntämispäivästä tai unionin kansalaisen oleskelun aiotun keston ajan, jos tämä on vähemmän kuin viisi vuotta.
2. Oleskelukortin voimassaoloon eivät vaikuta tilapäiset poissaolot, jotka eivät ylitä kuutta kuukautta vuodessa, eivätkä pitemmät poissaolot asevelvollisuuden suorittamista varten eikä yksi enintään kahdentoista peräkkäisen kuukauden poissaolo tärkeästä syystä, kuten raskauden ja synnytyksen, vakavan sairauden, opiskelun tai ammatillisen koulutuksen tai työtehtäviä varten toisen jäsenvaltion tai kolmannen maan alueelle tapahtuvan siirron vuoksi.

12 artikla

Perheenjäsenten oleskeluoikeuden säilyminen unionin kansalaisen kuoltua tai poistuttua jäsenvaltiosta

1. Unionin kansalaisen kuolema tai poistuminen vastaanottavan jäsenvaltion alueelta ei vaikuta hänen perheenjäsentensä, jotka ovat jonkin jäsenvaltion kansalaisia, oleskeluoikeuteen, sanotun kuitenkin rajoittamatta toisen alakohdan soveltamista.

Kyseisten henkilöiden on ennen pysyvän oleskeluoikeuden saamista täytettävä 7 artiklan 1 kohdan a, b, c tai d alakohdassa säädetyt edellytykset.

2. Unionin kansalaisen perheenjäsenet, jotka eivät ole minkään jäsenvaltion kansalaisia ja jotka ovat oleskelleet vastaanottavassa jäsenvaltiossa perheenjäseninä vähintään yhden vuoden ajan ennen unionin kansalaisen kuolemaa, eivät menetä oleskeluoikeuttaan tämän kuoleman myötä, sanotun kuitenkin rajoittamatta toisen alakohdan soveltamista.

Ennen kuin asianomaiset henkilöt saavat oikeuden pysyvään oleskeluun, heidän oleskeluoikeuteensa sovelletaan edelleen vaatimusta, jonka mukaan heidän on voitava todistaa olevansa työntekijöitä tai itsenäisiä ammatinharjoittajia tai että heillä on itseään ja perheenjäseniään varten riittävät varat niin, että he eivät oleskelunsa aikana muodostu rasitteeksi vastaanottavan jäsenvaltion sosiaalihuoltojärjestelmälle, ja kattava sairausvakuutus turva vastaanottavassa jäsenvaltiossa, tai että he ovat nämä edellytykset täyttävän henkilön vastaanottavaan jäsenvaltioon jo muodostuneen perheen jäseniä. 'Riittävät varat' on määritelty 8 artiklan 4 kohdassa.

Nämä perheenjäsenet säilyttävät oleskeluoikeutensa yksinomaan henkilökohtaisten perusteiden nojalla.

3. Unionin kansalaisen poistuessa vastaanottavan jäsenvaltion alueelta tai kuollessa hänen lapsensa tai lasten tosiasiallisena huoltajana toimiva vanhempi eivät, kansalaisuudestaan riippumatta, menetä oleskeluoikeuttaan ennen lasten opintojen päättymistä, jos lapset oleskelevat vastaanottavassa jäsenvaltiossa ja ovat kirjoilla oppilaitoksessa opiskellakseen siellä.

13 artikla

Perheenjäsenten oleskeluoikeuden säilyminen avioeron, avioliiton mitättömäksi julistamisen tai rekisteröidyn parisuhteen päättymisen jälkeen

1. Unionin kansalaisen avioero, avioliiton mitättömäksi julistaminen tai 2 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitetun rekisteröidyn parisuhteen päätyminen ei vaikuta unionin kansalaisen perheenjäsenten oleskeluoikeuteen, jos he ovat jonkin jäsenvaltion kansalaisia, sanotun kuitenkin rajoittamatta toisen alakohdan soveltamista.

Kyseisten henkilöiden on ennen pysyvän oleskeluoikeuden saamista täytettävä 7 artiklan 1 kohdan a, b, c tai d alakohdassa säädetyt edellytykset.

-
2. Unionin kansalaisen perheenjäsenet, jotka eivät ole minkään jäsenvaltion kansalaisia, eivät menetä oleskeluoikeuttaan avioeron, avioliiton mitättömäksi julistamisen eivätkä 2 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitetun rekisteröidyn parisuhteen päättymisen jälkeen, sanotun kuitenkin rajoittamatta toisen alakohdan soveltamista, jos
- a) avioliitto tai rekisteröity parisuhde on kestänyt ennen avioeron, avioliiton mitättömäksi julistamisen tai 2 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitetun rekisteröidyn parisuhteen päättymisen edellyttämän menettelyn vireille panoa vähintään kolme vuotta, joista yksi vuosi vastaanottavassa jäsenvaltiossa; tai
 - b) unionin kansalaisen lasten huolto on aviopuolisoiden tai 2 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettujen kumppaneiden keskinäisellä sopimuksella tai oikeuden päätöksellä uskottu aviopuolisolle tai kumppanille, joka ei ole minkään jäsenvaltion kansalainen; tai
 - c) erityisen vaikea tilanne, kuten perheväkivallan kohteeksi joutuminen avioliiton tai rekisteröidyn parisuhteen aikana, sitä edellyttää; tai
 - d) kun aviopuolisoiden tai 2 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettujen kumppaneiden keskinäisellä sopimuksella tai oikeuden päätöksellä aviopuolisolla tai kumppanilla, joka ei ole minkään jäsenvaltion kansalainen, on oikeus tavata alaikäistä lasta, ja jos tuomioistuin on katsonut, että tapaamisten on tapahduttava vastaanottavassa jäsenvaltiossa, niin pitkäksi aikaa kuin on tarpeen.

Ennen kuin asianomaiset saavat oikeuden pysyvään oleskeluun, heidän oleskeluoikeuteensa sovelletaan edelleen vaatimusta, jonka mukaan heidän on voitava todistaa olevansa työntekijöitä tai itsenäisiä ammatinharjoittajia tai että heillä on itseään ja perheenjäseniään varten riittävät varat niin, että he eivät oleskelunsa aikana muodostu rasitteeksi vastaanottavan jäsenvaltion sosiaalihuoltojärjestelmälle, ja kattava sairausvakuutusurva vastaanottavassa jäsenvaltiossa, tai että he ovat nämä edellytykset täyttävän henkilön vastaanottavaan jäsenvaltioon jo muodostuneen perheen jäseniä. 'Riittävät varat' on määritelty 8 artiklan 4 kohdassa.

Nämä perheenjäsenet säilyttävät oleskeluoikeutensa yksinomaan henkilökohtaisten perusteiden nojalla.

14 artikla

Oleskeluoikeuden säilyminen

1. Unionin kansalaisella ja hänen perheenjäsenillään on 6 artiklassa säädetty oleskeluoikeus sikäli kuin he eivät muodosta kohtuutonta rasitetta vastaanottavan jäsenvaltion sosiaalihuoltojärjestelmälle.
2. Unionin kansalaisella ja hänen perheenjäsenillään on 7, 12 ja 13 artiklassa säädetty oleskeluoikeus sikäli kuin he täyttävät näissä artikloissa säädetyt edellytykset.

Yksittäisissä tapauksissa, joissa on perusteltua aihetta epäillä, täyttääkö unionin kansalainen tai hänen perheenjäsenensä 7, 12 ja 13 artiklassa säädetyt edellytykset, jäsenvaltiot voivat tarkistaa näiden edellytysten täyttymisen. Tällaista tarkistusta ei saa suorittaa järjestelmällisesti.

3. Karkottamistoimenpide ei saa automaattisesti olla seurauksena siitä, että unionin kansalainen tai hänen perheenjäsenensä turvautuu vastaanottavan jäsenvaltion sosiaalihuoltojärjestelmään.
4. Poiketen siitä, mitä 1 ja 2 kohdassa säädetään, unionin kansalaista tai hänen perheenjäseniään koskevaa karkottamistoimenpidettä ei saa missään tapauksessa toteuttaa, sanotun kuitenkin rajoittamatta VI luvun säännösten soveltamista, jos:
 - a) unionin kansalainen on työntekijä tai itsenäinen ammatinharjoittaja; tai
 - b) unionin kansalainen on tullut vastaanottavan jäsenvaltion alueelle työnhakuun. Tässä tapauksessa unionin kansalaista tai hänen perheenjäsentään ei saa karkottaa niin kauan kuin unionin kansalainen voi esittää näyttöä siitä, että hän jatkaa työnhakua ja että hänellä on todellisia mahdollisuuksia löytää työtä.

15 artikla

Menettelyä koskevat takeet

1. Jäljempänä 30 ja 31 artiklassa säädettyjä menettelyjä on soveltuvin osin sovellettava kaikkiin päätöksiin, joilla rajoitetaan unionin kansalaisen tai tämän perheenjäsenten vapaata liikkuvuutta muista kuin yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen taikka kansanterveyteen perustuvista syistä.
2. Henkilötodistuksen tai passin, jota asianomainen henkilö on käyttänyt vastaanottavaan jäsenvaltioon saapumisen perusteena ja jonka nojalla hänelle on myönnetty rekisteröintitodistus tai oleskelukortti, voimassaoloajan päättyminen ei saa olla peruste henkilön karkottamiselle vastaanottavasta jäsenvaltiosta.
3. Vastaanottava jäsenvaltio ei 1 kohdassa tarkoitetun karkottamispäätöksen yhteydessä saa asettaa maahantulokieltoa.

IV LUKU

Pysyvä oleskeluoikeus

I Jakso

Edellytykset

16 artikla

Unionin kansalaisiin ja heidän perheenjäseniinsä sovellettava yleissääntö

1. Unionin kansalaisilla, jotka ovat oleskelleet laillisesti vastaanottavan jäsenvaltion alueella yhtäjaksoisesti viisi vuotta, on oikeus pysyvään oleskeluun sen alueella. Tämä oikeus ei riipu III luvussa säädettyistä edellytyksistä.
2. Edellä 1 kohdan säännöksiä sovelletaan myös perheenjäseniin, jotka eivät ole minkään jäsenvaltion kansalaisia ja jotka ovat oleskelleet vastaanottavassa jäsenvaltiossa unionin kansalaisen kanssa laillisesti ja yhtäjaksoisesti viisi vuotta.
3. Oleskelun yhtäjaksoisuuteen eivät vaikuta tilapäiset poissaolot, jotka eivät ylitä yhteensä kuutta kuukautta vuodessa, eivätkä pitemmät poissaolot asevelvollisuuden suorittamista varten eikä yksi enintään 12 peräkkäisen kuukauden poissaolo tärkeästä syystä, kuten raskauden ja synnytyksen, vakavan sairauden, opiskelun tai ammatillisen koulutuksen tai työtehtäviä varten toisen jäsenvaltion tai kolmannen maan alueelle tapahtuvan siirron vuoksi.

4. Kun oikeus pysyvään oleskeluun on saatu, se voidaan menettää ainoastaan olemalla vastaanottavan jäsenvaltion alueelta poissa yhtäjaksoisesti yli kaksi vuotta.

17 artikla

Vastaanottavassa jäsenvaltiossa työskentelynsä päättäneitä henkilöitä ja näiden perheenjäseniä koskevat poikkeukset

1. Poiketen siitä, mitä 16 artiklassa säädetään, oikeus oleskella pysyvästi vastaanottavassa jäsenvaltiossa ennen kuin viiden vuoden yhtäjaksoinen oleskelu on tullut täyteen on

- a) työntekijällä tai itsenäisellä ammatinharjoittajalla, joka lopettaessaan työskentelynsä on saavuttanut kyseisen jäsenvaltion lainsäädännössä säädetyn vanhuuseläkkeeseen oikeuttavan iän, tai työntekijällä, joka päättää palkkatyön varhaiseläkkeelle siirtymisen vuoksi, edellyttäen, että hän on työskennellyt siinä jäsenvaltiossa vähintään viimeksi kuluneet 12 kuukautta sekä asunut siellä yhtäjaksoisesti yli kolme vuotta.

Jos vastaanottavan jäsenvaltion lainsäädännössä ei myönnetä oikeutta vanhuuseläkkeeseen tietyille itsenäisten ammatinharjoittajien ryhmille, ikää koskeva vaatimus katsotaan täytetyksi, kun kyseinen henkilö on täyttänyt 60 vuotta;

- b) työntekijällä tai itsenäisellä ammatinharjoittajalla, joka asuttuaan vastaanottavassa jäsenvaltiossa yhtäjaksoisesti yli kaksi vuotta lopettaa siellä työskentelyn pysyvän työkyvyttömyyden vuoksi.

Jos työkyvyttömyys johtuu työtapaturmasta tai ammattitaudista, joka oikeuttaa kyseisen henkilön etuuteen, jonka kyseisen jäsenvaltion jokin laitos maksaa kokonaan tai osittain, asumisen kestolle ei saa asettaa ehtoja;

- c) työntekijällä tai itsenäisellä ammatinharjoittajalla, joka työskennellyään ja asuttuaan vastaanottavassa jäsenvaltiossa yhtäjaksoisesti kolme vuotta työskentelee joko työntekijänä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana toisen jäsenvaltion alueella mutta säilyttää asuinpaikkansa vastaanottavan jäsenvaltion alueella, jonne hän säännönmukaisesti palaa päivittäin tai vähintään kerran viikossa.

Edellä a ja b alakohdassa tarkoitettujen oikeuksien saamiseksi ne työssäolojaksot, jotka on vietetty siinä jäsenvaltiossa, jossa kyseinen henkilö työskentelee, katsotaan vietetyiksi vastaanottavassa jäsenvaltiossa.

Omasta tahdosta riippumattomat työttömyysjaksot, jotka asianomainen työvoimaviranomainen on asianmukaisesti kirjannut, tai työskentelyn katkaisseet jaksot, jotka ovat aiheutuneet kyseisen henkilön omasta tahdosta riippumattomista syistä, sekä sairaudesta tai tapaturmasta johtuvat työstä poissaolot tai työskentelyn keskeyttämiset katsotaan työssäolojaksoiksi.

2. Asumisen ja työnteon kestolle 1 kohdan a alakohdassa säädettyjä edellytyksiä ja asumisen kestolle 1 kohdan b alakohdassa säädettyjä edellytyksiä ei sovelleta, jos työntekijän tai itsenäisen ammatinharjoittajan aviopuoliso tai 2 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettu kumppani on vastaanottavan jäsenvaltion kansalainen tai on menettänyt tuon jäsenvaltion kansalaisuuden menessään naimisiin kyseisen työntekijän tai itsenäisen ammatinharjoittajan kanssa.

-
3. Työntekijän tai itsenäisen ammatinharjoittajan perheenjäsenillä, jotka oleskelevat hänen kanssaan vastaanottavan jäsenvaltion alueella, on kansalaisuudestaan riippumatta oikeus pysyvään oleskeluun kyseisessä jäsenvaltiossa, jos työntekijä tai ammatinharjoittaja on itse saanut 1 kohdan nojalla oikeuden pysyvään oleskeluun kyseisessä jäsenvaltiossa.
4. Jos työntekijä tai itsenäinen ammatinharjoittaja kuitenkin kuolee työskentelynsä alettua mutta ennen kuin hän on saanut 1 kohdan nojalla oikeuden oleskella pysyvästi vastaanottavassa jäsenvaltiossa, hänen perheenjäsenensä, jotka asuvat hänen kanssaan vastaanottavassa jäsenvaltiossa, saavat oikeuden pysyvään oleskeluun siellä edellyttäen, että
- a) työntekijä tai itsenäinen ammatinharjoittaja oli oleskellut tämän jäsenvaltion alueella yhtäjaksoisesti kahden vuoden ajan ennen kuolemaansa; tai
 - b) hänen kuolemansa aiheutui työtapaturmasta tai ammattitaudista; tai
 - c) kuolleen henkilön aviopuoliso on menettänyt kyseisen jäsenvaltion kansalaisuuden mennessään naimisiin kyseisen työntekijän tai itsenäisen ammatinharjoittajan kanssa.

18 artikla

Pysyvän oleskeluoikeuden myöntäminen tietyille perheenjäsenille,
jotka eivät ole minkään jäsenvaltion kansalaisia

Unionin kansalaisen 12 artiklan 2 kohdassa ja 13 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuille perheenjäsenille, jotka täyttävät mainituissa kohdissa säädetyt edellytykset, on myönnettävä oikeus oleskella pysyvästi, kun he ovat oleskelleet vastaanottavassa jäsenvaltiossa laillisesti ja yhtäjaksoisesti viisi vuotta, sanotun kuitenkin rajoittamatta 17 artiklan säännösten soveltamista.

II jakso

Hallinnolliset muodollisuudet

19 artikla

Unionin kansalaisille myönnettävä pysyvän oleskeluoikeuden osoittava todistus

1. Jäsenvaltioiden on oleskelun keston tarkistettuaan myönnettävä unionin kansalaisille, joilla on oikeus pysyvään oleskeluun, hakemuksesta pysyvän oleskeluoikeuden osoittava todistus.
2. Pysyvän oleskeluoikeuden osoittava todistus on myönnettävä mahdollisimman nopeasti.

20 artikla

Perheenjäsenille, jotka eivät ole minkään jäsenvaltion kansalaisia, myönnettävä pysyvä oleskelukortti

1. Jäsenvaltioiden on myönnettävä perheenjäsenille, jotka eivät ole minkään jäsenvaltion kansalaisia ja joilla on oikeus pysyvään oleskeluun, pysyvä oleskelukortti kuuden kuukauden kuluessa hakemuksen tekemisestä. Pysyvän oleskelukortin on oltava uusittavissa automaattisesti joka kymmenes vuosi.
2. Pysyvää oleskelukorttia koskeva hakemus on tehtävä ennen oleskelukortin voimassaolon päättymistä. Pysyvän oleskelukortin hankkimista koskevan vaatimuksen laiminlyönnistä saatetaan määrätä asianomaiselle henkilölle seuraamuksia, joiden on oltava syrjimättömiä ja oikeasuhteisia.
3. Oleskelun keskeytykset, jotka ovat yhtäjaksoisesti korkeintaan kahden vuoden pituisia, eivät vaikuta pysyvän oleskelukortin voimassaoloon.

21 artikla

Oleskelun yhtäjaksoisuus

Tässä direktiivissä tarkoitettu oleskelun yhtäjaksoisuus voidaan osoittaa millä tahansa vastaanottavassa jäsenvaltiossa käytettävällä todistuskeinolla. Oleskelun yhtäjaksoisuus keskeytyy, jos asianomaista koskeva karkotuspäätös pannaan asianmukaisesti täytäntöön.

V LUKU

Oleskeluoikeutta ja pysyvää oleskeluoikeutta
koskevat yhteiset säännökset

22 artikla

Alueellinen kattavuus

Oleskeluoikeus ja oikeus oleskella pysyvästi on voimassa vastaanottavan jäsenvaltion koko alueella. Jäsenvaltio voi liittää oleskeluoikeuteen ja pysyvään oleskeluoikeuteen alueellisia rajoituksia ainoastaan, jos nämä rajoitukset koskevat myös sen omia kansalaisia.

23 artikla

Liitännäiset oikeudet

Unionin kansalaisen perheenjäsenillä, joilla on oleskeluoikeus tai oikeus oleskella pysyvästi jäsenvaltiossa, on kansalaisuudestaan riippumatta oikeus toimia siellä työntekijöinä tai itsenäisinä ammattiharjoittajina.

24 artikla

Tasavertainen kohtelu

1. Jollei perustamissopimuksessa ja johdetussa oikeudessa annetuista nimenomaisista erityismääräyksistä muuta johdu, kaikkia vastaanottavan jäsenvaltion alueella tämän direktiivin nojalla asuvia unionin kansalaisia on kohdeltava jäsenvaltion kansalaisten kanssa tasavertaisesti perustamissopimuksen soveltamisalaan kuuluvilla aloilla. Tämä oikeus on ulotettava koskemaan perheenjäseniä, jotka eivät ole minkään jäsenvaltion kansalaisia, mutta joilla on oleskeluoikeus tai oikeus pysyvään oleskeluun.
2. Poiketen siitä, mitä 1 kohdassa säädetään, vastaanottavan jäsenvaltion ei tarvitse myöntää oikeutta sosiaaliavustukseen oleskelun ensimmäisten kolmen kuukauden aikana tai soveltuvassa tapauksessa 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa säädetyn pidemmän ajanjakson aikana muille kuin työntekijöille tai itsenäisille ammattiharjoittajille taikka henkilöille, joilla säilyy tällainen asema, ja heidän perheensä jäsenille eikä sen tarvitse myöntää heille ennen pysyvän oleskeluoikeuden saamista toimeentulotukea opintoja varten, ammattiin johtava koulutus mukaan luettuna, opintorahan tai -lainan muodossa.

25 artikla

Oleskeluasiakirjoja koskevat yleiset säännökset

1. Edellä 8 artiklassa tarkoitettu rekisteröintitodistus, todistus oikeudesta pysyvään oleskeluun, todistus perheenjäsenen oleskelukorttia koskevan hakemuksen jättämisestä, oleskelukortti tai pysyvä oleskelukortti ei missään olosuhteissa saa olla edellytys oikeuden käyttämiselle tai hallinnollisen muodollisuuden täyttämiseksi, koska oikeus oikeuksien saamiseen voidaan osoittaa muilla todistuskeinoilla.

2. Kaikki 1 kohdassa mainitut asiakirjat on annettava maksutta tai sellaista maksua vastaan, joka ei ole suurempi kuin kansalaisilta samanlaisten asiakirjojen myöntämisestä perittävät maksut.

26 artikla

Tarkastukset

Jäsenvaltio voi tarkastaa, noudatetaanko sen kansallisesta lainsäädännöstä johtuvaa vaatimusta, jonka mukaan ulkomaalaisten on aina pidettävä rekisteröintitodistus tai oleskelukortti mukanaan, edellyttäen, että samaa vaatimusta sovelletaan jäsenvaltion omiin kansalaisiin heidän henkilötodistuksensa osalta. Jäsenvaltiot voivat sen varalta, että tätä vaatimusta ei noudateta, määrätä samat seuraamukset kuin joita määrätään jäsenvaltion omille kansalaisille, jos nämä eivät pidä henkilötodistusta mukanaan.

VI LUKU

Maahantulo- ja oleskeluoikeuden rajoittaminen yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen taikka kansanterveyteen liittyvistä syistä

27 artikla

Yleiset periaatteet

1. Jollei tämän luvun säännöksistä muuta johdu, jäsenvaltiot voivat rajoittaa unionin kansalaisen tai hänen perheenjäsentensä, näiden kansalaisuudesta riippumatta, vapaata liikkuvuutta ja oleskelua yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen taikka kansanterveyteen liittyvistä syistä. Näihin perusteisiin ei saa vedota taloudellisista syistä.

2. Yleisen järjestyksen tai yleiseen turvallisuuden vuoksi toteutettujen toimenpiteiden on oltava suhteellisuusperiaatteen mukaisia, ja niiden on perustuttava yksinomaan asianomaisen henkilön omaan käyttäytymiseen. Aiemmat rikostuomiot eivät yksin saa olla perusteena tällaisten toimenpiteiden toteuttamiselle.

Asianomaisen yksilön käyttäytymisen on muodostettava todellinen, välitön ja riittävän vakava uhka, joka vaikuttaa johonkin yhteiskunnan olennaiseen etuun. Perustelut, jotka eivät liity yksittäiseen tapaukseen tai jotka johtuvat yleistävistä näkökohdista, eivät ole hyväksyttäviä.

3. Sen selvittämiseksi, onko asianomainen henkilö vaaraksi yleiselle järjestykselle tai yleiselle turvallisuudelle, vastaanottava jäsenvaltio voi, jos se pitää sitä välttämättömänä, myöntäessään rekisteröintitodistuksen tai, rekisteröintijärjestelmän puuttuessa, viimeistään kolme kuukautta asianomaisen henkilön saapumisesta sen alueelle tai 5 artiklan 5 kohdassa tarkoitetun maassa oleskelua koskevan ilmoituksen tekopäivästä, tai myöntäessään oleskelukortin pyytää kotijäsenvaltiota ja tarvittaessa muita jäsenvaltioita antamaan tietoja kyseisen henkilön mahdollisesta aikaisemmasta poliisirekisteristä. Tällaisten tiedustelujen tekeminen ei saa olla järjestelmällistä. Jäsenvaltion, jolta asiaa tiedustellaan, on annettava vastaus kahden kuukauden kuluessa.

4. Passin tai henkilökortin myöntäneen jäsenvaltion on sallittava asiakirjan haltijan, joka on karkotettu toisesta jäsenvaltiosta yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen taikka kansanterveyteen liittyvistä syistä, palata alueelleen ilman muodollisuuksia, vaikka asiakirja ei enää ole voimassa tai vaikka haltijan kansalaisuus on kiistanalainen.

28 artikla

Suoja karkottamista vastaan

1. Vastaanottavan jäsenvaltion on ennen yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen liittyviin syihin perustuvan karkottamispäätöksen tekemistä otettava huomioon se, kuinka kauan asianomainen on oleskellut sen alueella, asianomaisen ikä, terveydentila, perhe- ja taloudellinen tilanne, kuinka hyvin asianomainen on kotoutunut vastaanottavan jäsenvaltion yhteiskuntaan ja kulttuuriin, sekä se, missä määrin asianomaisella on yhteyksiä kotimaahansa.
2. Vastaanottava jäsenvaltio voi tehdä karkottamispäätöksen, joka koskee sellaista unionin kansalaista tai tämän perheenjäsentä, tämän kansalaisuudesta riippumatta, jolla on oikeus oleskella pysyvästi jäsenvaltion alueella, ainoastaan yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen liittyvistä vakavista syistä.
3. Unionin kansalaisia koskevaa karkottamispäätöstä ei saa tehdä, ellei päätös perustu jäsenvaltioiden määrittämiin yleistä turvallisuutta koskeviin pakottaviin syihin, jos he
 - a) ovat oleskelleet vastaanottavassa jäsenvaltiossa edelliset kymmenen vuotta, tai he
 - b) ovat alaikäisiä, jollei karkottaminen ole lapsen edun mukaista lapsen oikeuksista 20 päivänä marraskuuta 1989 tehdyn Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen mukaisesti.

29 artikla

Kansanterveys

1. Vain sellaisen taudin perusteella, joka on jokin Maailman terveysjärjestön asiaankuuluvissa asiakirjoissa määritelty, mahdollisesti epidemian aiheuttava tauti tai muu tarttuva tauti tai tarttuva loistauti, ovat vapaata liikkuvuutta rajoittavat toimenpiteet oikeutettuja, edellyttäen, että näistä taudeista säädetään suojaa koskevilla säännöksillä, joita sovelletaan vastaanottavan jäsenvaltion kansalaisiin.
2. Taudit, jotka ilmenevät saapumista seuraavien kolmen kuukauden jälkeen, eivät saa olla perusteena alueelta karkottamiselle.
3. Jäsenvaltio voi, jos se näyttää selvästi tarpeelliselta, kolmen kuukauden kuluessa saapumispäivästä vaatia, että oleskeluun oikeutetuille tehdään maksuton lääkärintarkastus sen toteamiseksi, ettei heillä ole mitään 1 kohdassa tarkoitetuista taudeista. Tällaisia lääkärintarkastuksia ei saa vaatia suoritettavaksi järjestelmällisesti kaikille hakijoille.

30 artikla

Päätöksistä ilmoittaminen

1. Edellä 27 artiklan 1 kohdan nojalla tehdyistä päätöksistä on ilmoitettava asianomaiselle henkilölle kirjallisesti siten, että hän ymmärtää päätöksen sisällön ja seuraukset.
2. Asianomaiselle henkilölle on ilmoitettava täsmällisesti ja täydellisinä ne yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen taikka kansanterveyteen liittyvät seikat, joihin hänen tapauksessaan tehty päätös perustuu, jollei tämä ole vastoin valtion turvallisuusetuja.

3. Ilmoituksessa on mainittava, missä tuomioistuimessa tai miltä hallintoviranomaiselta asianomainen henkilö voi hakea päätökseen muutosta sekä missä ajassa tämä on tehtävä, ja tarvittaessa mainittava aika, jonka kuluessa henkilön on poistuttava jäsenvaltion alueelta. Asianmukaisesti perusteltuja kiireellisiä tapauksia lukuun ottamatta alueelta poistumiseen varatun ajan on oltava vähintään yksi kuukausi ilmoittamispäivästä lukien.

31 artikla

Menettelyä koskevat takeet

1. Henkilöllä, jonka osalta on tehty päätös yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen taikka kansanterveyteen liittyvistä syistä, on oltava vastaanottavassa jäsenvaltiossa mahdollisuus hakea siihen muutosta tuomioistuimessa tai soveltuviissa tapauksissa hallinnollisella muutoksenhakumenettelyllä.
2. Jos karkottamispäätöstä koskevan muutoksenhaun yhteydessä haetaan väliaikaismääräystä kyseisen päätöksen täytäntöönpanon keskeyttämiseksi, ei alueelta poistamista saa suorittaa ennen kuin on tehty väliaikaismääräystä koskeva päätös, paitsi jos
 - karkottamispäätös perustuu aikaisemmin annettuun oikeuden päätökseen, tai

-
- asianomaisilla henkilöillä on aikaisemmin ollut mahdollisuus hakea muutosta, tai
 - karkottamispäätös perustuu 28 artiklan 3 kohdan mukaisiin yleistä turvallisuutta koskeviin pakottaviin syihin.
3. Muutoksenhakumenettelyssä on voitava tarkastaa päätöksen laillisuus sekä suunnitellun toimenpiteen perusteena olevat tosiseikat ja olosuhteet. Menettelyssä on varmistettava, ettei päätös ole suhteeton erityisesti 28 artiklassa säädettyihin vaatimuksiin nähden.
4. Jäsenvaltiot voivat kieltää asianomaiselta maahantulon muutoksenhakumenettelyn ollessa vireillä, mutta ne eivät kuitenkaan saa estää tätä esittämästä vastinettaan henkilökohtaisesti, paitsi jos tämän esiintyminen oikeudessa saattaa vakavasti häiritä yleistä järjestystä tai yleistä turvallisuutta tai jos muutoksenhaku koskee maahantulokieltoa.

32 artikla

Maahantulokiellon voimassaolo

1. Henkilö, jolta on kielletty maahantulo yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen liittyvistä syistä, voi hakea maahantulokiellon poistamista olosuhteisiin nähden kohtuullisen ajan kuluttua ja joka tapauksessa kolmen vuoden kuluttua yhteisön lainsäädännön mukaisesti asianmukaisesti tehdyn lopullisen maahantulokieltopäätöksen täytäntöönpanosta, sillä perusteella, että maahantulokieltopäätöksen perusteena olleet aineelliset olosuhteet ovat muuttuneet.

Asianomaisen jäsenvaltion on tehtävä päätös tällaisen hakemuksen johdosta kuuden kuukauden kuluessa sen tekemisestä.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettulla henkilöllä ei ole oikeutta tulla kyseisen jäsenvaltion alueelle sinä aikana, jona hänen hakemustaan tutkitaan.

33 artikla

Karkotus rangaistuksena tai oikeudellisena seuraamuksena

1. Vastaanottava jäsenvaltio voi tehdä karkottamispäätöksen rangaistuksena tai vankeusrangaistuksen oikeudellisena seuraamuksena ainoastaan, jos tämä tapahtuu 27, 28 ja 29 artiklan vaatimusten mukaisesti.

2. Jos 1 kohdassa tarkoitettu karkottamispäätös pannaan täytäntöön yli kahden vuoden kuluttua sen tekemisestä, jäsenvaltion on varmistettava, että asianomaisen henkilön yleiselle järjestykselle tai yleiselle turvallisuudelle aiheuttama uhka on edelleen todellinen, ja arvioitava, ovatko aineelliset olosuhteet karkottamispäätöksen tekemisen jälkeen muuttuneet.

VII LUKU

Loppusäännökset

34 artikla

Julkisuus

Jäsenvaltioiden on tiedotettava unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeuksista ja velvollisuuksista tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvista asioista erityisesti järjestämällä tiedotuskampanjoita valtakunnallisia ja paikallisia tiedotus- ja muita viestintävälineitä käyttäen.

35 artikla

Oikeuksien väärinkäyttö

Jäsenvaltiot voivat toteuttaa tarpeelliset toimenpiteet evätäkseen, lopettaakseen tai peruuttaakseen tässä direktiivissä tarkoitetut oikeudet, jos ne on saatu oikeuksien väärinkäytöllä tai petoksella, kuten lumeavioliitolla. Näiden toimenpiteiden on oltava oikeasuhteisia, ja niissä on sovellettava 30 ja 31 artiklan mukaisia menettelyä koskevia takeita.

36 artikla

Seuraamukset

Jäsenvaltioiden on annettava säännökset seuraamuksista, joita sovelletaan tämän direktiivin täytäntöönpanemiseksi annettujen kansallisten säännösten rikkomiseen, ja toteutettava niiden soveltamisen varmistamiseksi tarvittavat toimenpiteet. Säädettyjen seuraamusten on oltava tehokkaita ja oikeasuhteisia. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava näistä säännöksistä komissiolle viimeistään* ja ilmoitettava niiden muutokset mahdollisimman pian.

37 artikla

Edullisemmat kansalliset säännökset

Tämän direktiivin säännökset eivät vaikuta sellaisiin jäsenvaltion lakeihin, asetuksiin tai hallinnollisiin määräyksiin, jotka ovat tämän direktiivin piiriin kuuluvien henkilöiden kannalta edullisempia.

38 artikla

Kumoamiset

1. Kumotaan asetuksen (ETY) N:o 1612/68 10 ja 11 artikla ... päivästä kuuta ...*.
2. Kumotaan direktiivit 64/221/ETY, 68/360/ETY, 72/194/ETY, 73/148/ETY, 75/34/ETY, 75/35/ETY, 90/364/ETY, 90/365/ETY ja 93/96/ETY ... päivästä ... kuuta ...*.

* Kaksi vuotta tämän direktiivin voimaantulopäivästä.

3. Kumottuihin säännöksiin tehtyjä viittauksia pidetään tähän direktiiviin tehtyinä.

39 artikla

Kertomus

Komissio antaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle viimeistään* kertomuksen tämän direktiivin soveltamisesta sekä liittää siihen mahdollisesti tarvittavat muutosehdotukset erityisesti siltä osin, onko mahdollista pidentää sitä aikaa, jonka unionin kansalaiset ja heidän perheenjäsenensä voivat ilman ehtoja oleskella vastaanottavan jäsenvaltion alueella. Jäsenvaltioiden on annettava komissiolle tämän kertomuksen laatimista varten tarvittavat tiedot.

40 artikla

Saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä

1. Jäsenvaltioiden on saatettava voimaan tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset viimeistään ... päivänä ... kuuta ...**.

Näissä jäsenvaltioiden antamissa säännöksissä on viitattava tähän direktiiviin tai niihin on liitettävä tällainen viittaus, kun ne virallisesti julkaistaan. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, miten viittaukset tehdään.

* Neljä vuotta tämän direktiivin voimaantulopäivästä.

** Kaksi vuotta tämän direktiivin voimaantulopäivästä.

2. Jäsenvaltioiden on toimitettava tämän direktiivin piiriin kuuluvista kysymyksistä antamansa kansalliset säännökset sekä tämän direktiivin säännösten ja annettujen kansallisten säännösten välinen vastaavuustaulukko kirjallisina komissiolle.

41 artikla

Voimaantulo

Tämä direktiivi tulee voimaan päivänä, jona se julkaistaan Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

42 artikla

Osoitus

Tämä direktiivi on osoitettu kaikille jäsenvaltioille.

Tehty Strasbourgissa, 29 päivänä huhtikuuta 2004.

Euroopan parlamentin puolesta

Puhemies

P. COX

Neuvoston puolesta

Puheenjohtaja

M. McDOWELL